

HORIZONT 2024/14

Migrációkutató Intézet

Tárik Meszár: Háború okozta migrációs mozgások a Közel-Keleten

2024. 12. 11.

Tárik Mészár: Háború okozta migrációs mozgások a Közel-Keleten

BEVEZETÉS

A 2023. október 7-i Hamász-támadással kezdődő izraeli–palesztin konfliktus legújabb fejezete jelentős fordulópont a térség biztonsági helyzetének alakulásában.¹ Ezen a napon olyan támadások sorozata indult el, amelyek gyorsan elmélyítették a régió amúgy is ingatag egyensúlyát, és azóta is súlyos következményekkel járnak. A fokozódó feszültségek és az egyre szélesebb körben elharapózó erőszak miatt több százezer ember kényszerült otthona elhagyására.

Ez az elemzés három különböző esetet vizsgál, amelyek a közel-keleti háborús konfliktusok következményeként jelentek meg, és amelyek együttesen rávilágítanak a térség sajátos kihívásaira és a migrációs folyamatok összetettségére:

- az első esetben a gázai lakosság tömeges, bár nem hivatalos Egyiptomba menekülését elemezzük, amelyet a fegyveres konfliktus és az életfeltételek drasztikus romlása idézett elő;
- a második esetben a Hezbollah és Izrael között zajló konfrontáció hatását vizsgáljuk, amelynek következtében Libanonban élő szíriaiak, palesztinok és libanoniak kényszerültek lakhelyük elhagyására, miközben a térségben fennálló hatalmi egyensúly tovább bomlott;
- végül az izraeli lakosság egy részének elvándorlása kerül górcső alá, amelyet az ország többfrontos háborúval szembeni kiszolgáltatottsága és az ebből eredő bizonytalan jövőkép motivált.

¹ A támadásról, valamint annak előzményeiről és a főbb eseményekről bővebben lásd: DEZSŐ 2023; KÁROLYI 2023; KMECZKÓ 2023.

ABSZTRAKT

A Közel-Kelet jelenlegi konfliktusai sokak számára kilátástalanná teszik a mindennapokat, és újabb kényszerű migrációs hullámokat indítanak el. Elemzésünk során a Hamász és Izrael, valamint a Hezbollah és Izrael közötti kiélezett katonai összecsapások következményeire fókuszálunk, amelyek a polgári lakosság nagyarányú elvándorlásához is hozzájárultak. Feltárjuk azokat a régiókat, amelyek leginkább kitettek a kényszer migráció jelenségének, bemutatva a kitelepített lakosság legnagyobb kihívásait, mint például a biztonságos menedék hiányát és a fogadó országok korlátozott befogadóképességét. Ezen túlmenően a jelenlegi tendenciák alapján prognózist nyújtunk az elvándorlási hullámok várható irányairól és azok hosszú távú társadalmi-gazdasági hatásairól. Célunk, hogy bemutassuk az érintett arab országok, valamint Izrael migrációs helyzetét.

A fegyveres összetűzések okozta migráció mindhárom esete eltérő, mégis egy közös pontban találkoznak: abban a kényszerítő erőben, amely az otthonuk vagy hazájuk elhagyására ösztönzi az érintetteket. Ez utóbbi fejlemény súlyos társadalmi és gazdasági következményekkel jár, amely nemcsak a menekültek, hanem a befogadó nemzetek életét is megváltoztatják. Az egyre intenzívebbé váló harcok és a háborús fenyegetettség árnyékában e migrációs jelenségek rávilágítanak arra, hogy a Közel-Kelet stabilitása és békéje mind a térségen belül, mind azon kívül kritikus kérdéseket vet fel, amelyek mélyreható elemzést és megértést igényelnek.

FOGALMI KERETEK, MÓDSZERTAN ÉS ELMÉLETI HÁTTÉR

A tanulmányban meghatározzuk az alkalmazott fogalmi kereteket, és elkülönítjük a migráció és lakhelyelhagyás különböző típusait. Négy kulcsfogalmat különítettünk el: a belső menekültek, a kényszerű lakhelyelhagyás, a reguláris és az irreguláris migráció kategóriáit. Ezen kategóriák némelyike átfedésben van egymással. A belső menekültek azok a személyek, akik az országukon belül kénytelenek lakóhelyüket elhagyni, jellemzően fegyveres konfliktus vagy természeti katasztrófa következtében. Ide sorolandók azon palesztinok és libanoniak, akik az éppen zajló háborúk során hagyták el lakóhelyüket és belföldön kerestek menedéket, de az Észak-Izraelből kitelepített 60 000 izraeli állampolgár is ebbe a kategóriába tartozik. A kényszerű lakhelyelhagyás viszont tágabb értelemben foglalja magában mindazon migrációs folyamatokat, ahol az elvándorlás valamilyen kényszer hatására történik, de a belső menekültek kényszerű lakhelyelhagyók is egyben. Ezzel szemben irreguláris migrációnak minősül az államhatárok megfelelő dokumentumok nélküli átlépése, amely értelemszerűen az érintett állam törvényeinek megsértését vonja maga után. A Libanonból Szíriába menekült libanoni, palesztin és szíriai polgárok közül egyesek megkísérlik a Törökországba való átjutást a jól bejáratott csempésztútvonalakon keresztül, ami miatt ők már irreguláris bevándorlónak számítanak. A legális migráció viszont a hivatalos engedélyekkel rendelkező mozgást jelenti, amelyet a fogadó ország törvényes keretek között engedélyez.

A módszertani megközelítésünk több forrásból merít. Az elemzés készítése során figyelembe vettük az elmúlt időszak releváns politikusi nyilatkozatait, amelyek betekintést nyújtanak a döntéshozók migrációs helyzethez való viszonyulásába. Emellett áttekintettük az országukat elhagyni kényszerült emberekkel készített kutatásokat és interjúkat, amelyekből konkrét példákat és tapasztalatokat emeltünk ki. Az érvelésünk alátámasztására a nemzetközi és nemzeti statisztikai adatbázisok adatait is felhasználtuk, amelyek objektív képet adnak a migráció mértékéről és tendenciáiról, így lehetőséget biztosítanak a társadalmi és gazdasági hatások elemzésére is. Ezek az adatok lehetővé teszik, hogy a jelenséget tágabb összefüggésekbe ágyazva vizsgáljuk, és elősegítik a jövőbeni migrációs trendek prognosztizálását.

100 000 PALESZTINNAK SIKERÜLT EGYIPTOMBA MENEKÜLNIE

A Hamász október 7-ei támadására válaszul indított izraeli offenzíva nyomán Gáza 2,3 millió lakosa 90%-ának kellett elhagynia lakhelyét, a térség pedig a humanitárius katasztrófa szélén áll. Az emberek gyakorlatilag kelepcébe estek. Egyiptom lezárta a határait, és azok sem számíthatnak sok jóra, akiknek valahogy mégis sikerül átjutniuk a szomszédos arab országba.²

A Hamász 2006-os hatalomátvételét követően a Gázai övezetet nem csupán Izrael, de Egyiptom is blokád alá vonta. Az arab ország ezt részben biztonsági okokból tette, részben pedig megakadályozandó azt, hogy palesztinok tömegei szökjenek át a területére. A 2023. október 8-án kezdődő izraeli offenzíva nyomán, de különösen a május eleji, Rafah elleni hadművelet idején Kairó megerősítette katonai jelenlétét Gázánál, Izraelt pedig az 1979-ben megkötött béke felmondásával fenyegette meg arra az esetre, ha a zsidó állam megkísérelné átnyomni a palesztinokat a területére. A 110 millió lakosú, munkanélküliséggel és más gazdasági nehézségekkel küzdő Egyiptomnak ugyanis nem áll érdekében palesztinok tömegeinek a befogadása, akik között ráadásul akadhatnak Hamász-szimpatizánsok és más iszlamisták is.³

A gázai konfliktus kezdete óta főként csak a súlyosan sérült, életmentő orvosi ellátásra szoruló palesztinoknak nyílt esélyük Egyiptomba jutni, de nekik is csak szigorú korlátozások mellett, a legsürgősebb esetekben engedélyezték az utat. Akik külföldi útlevéllel rendelkeztek, elhagyhatták Gázát, de ez a lehetőség csak kevesek számára volt elérhető. A Palesztin Hatóság Egyiptomba akkreditált nagykövete szerint májusig így is körülbelül 100 000 palesztin talált menedéket Egyiptomban.⁴ Ebbe a számba beletartoznak azok is, akik az ún. Hala nevű cég segítségével szervezték meg útjukat.⁵

MENEKÜLTEK, DE MÉGSEM

Az egyik fő probléma Egyiptommal kapcsolatban, hogy a Gázából menekülőket a valóságban nem tekintik menekültnek. Ez azt jelenti, hogy a két ENSZ-hez tartozó menekültügynökség – az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR), amely a nem palesztin menekülteket védi, és az UNRWA, amely kizárólag a palesztin menekültekről felelős – nem tudja támogatni őket.

Az egyiptomi kormány 1978 óta nem hajlandó elismerni a palesztinokat menekültként, ehelyett „vendégeinknek” vagy „testvéreinknek” nevezi őket.⁶ Régóta ellenzi mind az UNRWA műveleti iroda felállítását Kairóban, mind Gáza lakosságának a területére való kitelepítését, a regionális biztonságot fenyegető potenciális veszélyekre hivatkozva. Emellett

² MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET 2024.

³ Egyiptom migrációs helyzetéről bővebben lásd: MARSAI – N. RÓZSA 2023.

⁴ Ibid; FRANCE24 2024.

⁵ Erről bővebben „A Hala érintettsége” című alfejezetben.

⁶ GUERGUES 2024.

az afrikai arab ország attól is tart, hogy Izrael nem engedi a kitelepített palesztinok visszatérését a part menti enklávéba. Sokan viszont felvetik, hogy Egyiptomnak jogi kötelezettsége van a menekültek befogadására, ugyanis aláírták az ENSZ menekültügyi egyezményét, és mindent meg kellene tenniük a Gázából érkezők támogatásáért.

Egyelőre a Gázából nemrégiben érkezett palesztinok többségét tartózkodási okmányok nélkül a kitoloncolás veszélye fenyegeti. A nagykövetség illetékese szerint a kairói palesztin nagykövetség arra kérte az egyiptomi hatóságokat, hogy a lehető leghamarabb tegyék meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a Gázát elhagyó gyerekek minél hamarabb iskolába járhassanak.⁷

Az egyiptomi kormány emellett támogatást nyújtott több ezer olyan palesztinnak, akik megsérültek a háborúban. Hálid Abd al-Gaffár egészségügyi miniszter májusban közölte, hogy a konfliktus kezdete óta mintegy 5500 sérültet evakuáltak Gázából egészségügyi ellátás céljából Egyiptom 160 kórházába. Ezeket a személyeket az egyiptomi kormány költségén kezelik.⁸

A palesztinok, miután Egyiptomba érkeznek, nem hagyhatják el a kórházat. Számos beteg, valamint az őket kísérő családtagok közölték, úgy érzik, a kórházakban ragadtak, mivel csak akkor hagyhatják el azokat, ha visszatérnek Gázába.⁹

Az egyiptomi önkéntesek élelmiszert, gyógyszert és ruházatot visznek a palesztin betegeknek. Azonban néhány névtelenül nyilatkozó önkéntes azt mondta, hogy hosszas bürokratikus eljárásokon kellett keresztülmenniük, hogy engedélyt kapjanak az egyiptomi tisztviselőktől a betegek látogatására a szigorú kórházi biztonsági intézkedések miatt.¹⁰

A GÁZAI ÖVEZET MÁS UTAKON TÖRTÉNŐ ELHAGYÁSA

A külföldi állampolgársággal bírók nagykövetségükön keresztül távozhatnak, a súlyosabb sérültek pedig egészségügyi evakuálást kérhetnek. Azonban még a súlyos sebesültek számára sem könnyű feladat a sérültek listájára kerülni. 2024. február 10. és 29. között naponta átlagosan 44 ember szerepelt ezen a listán, szemben a Hala átlagosan napi 234 személyt tartalmazó listájával.¹¹

A külföldi állampolgárok is nehézségekbe ütköztek a hivatalos útvonalakon való távozáskor. Beszámolók szerint még nekik sem sikerülhet fizetés nélkül távozni.¹²

⁷ Ibid.

⁸ HAGAG – HOSNY 2024.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ VAN DER MERWE – SIMON 2024.

¹² Ibid.

A HALA ÉRINTETTSÉGE

A Hala nevű cég az Organi Csoport néven ismert konglomerátum része, amelynek elnöke Ibrahim al-Organi egyiptomi mogul. 2022-ben Abd el-Fattáh el-Szíszi egyiptomi elnök kinevezte Organit a Sínai Fejlesztési Hatóság tagjai közé.¹³

Organi azt nyilatkozta, hogy a Hala egy turisztikai cég, pontosan olyan, mint amely „bármely repülőtéren megtalálható”. Emellett kitért arra is, hogy „V.I.P. szolgáltatásokat” biztosítanak a palesztinok számára. A cég igazgatója szerint a Hala 2500 dollárt kér a felnőttektől, míg a gyermekek ingyenesen juthatnak hozzá a cég szolgáltatásaihoz. Azonban azok a palesztinok, akik a Hala segítségével utaztak, kifejtették, hogy Gáza háború alatti elhagyásáért a vállalat felnőttenként 5000, míg a 16 év alatti gyermekek esetében 2500 dollárt kért.¹⁴

Számih Sukri egyiptomi külügyminiszter ezzel kapcsolatban elmondta, hogy minden szükséges intézkedést meg fognak tenni a Hala tevékenységének korlátozása és teljes megszüntetése érdekében. Hozzátette, hogy ebből a helyzetből nem szabad semmiféle előnyre vagy anyagi haszonra szert tenni.¹⁵

Több mint 70 palesztinnal készítették interjúkat, hogy megértsék a Hala működését, és hogy az árai miképpen hatnak a palesztin menekültekre egy olyan időszakban, amikor sokan bármit megadnának azért, hogy elkerüljék Izrael invázióját.¹⁶

Általános tapasztalat, hogy a Hala kevés nyomot hagy a tranzakciók után. A cég nincs bejegyezve az egyiptomi Idegenforgalmi Minisztérium honlapján, holott a határon átnyúló utazásokkal foglalkozó egyiptomi cégeknek ezt meg kellene tenniük. Az egyetlen internetes jelenléte két Facebook-oldal és egy Google űrlap. Az interjúkból kiderül, hogy a cégnek készpénzben kell fizetni, és senkinek sem adnak nyugtát. A szolgáltatást igénybe vevők csak egy nevükre szóló jegyet kapnak, de a befizetett összegről nem jár semmilyen bizonylat.

A Hala egyik alkalmazottja elmondta, hogy a regisztráció és az utazási költségek kifizetésének legjobb módja az, ha egy rokont küldenek a kairói központi irodájukba.¹⁷ Emellett kifejtette, hogy az emberek mobil készpénzes átutalással is fizethetnek. A pénz átadása vagy átutalása után az utasok pedig türelmesen várják, hogy elfogadták-e utazási kérelmüket. Ha ez utóbbi megtörténik, akkor egy utazási jegyet kapnak, és megvárják, amíg nevük megjelenik az utazási listán.

A Hala központi irodája az anyavállalata, az Organi Csoport székhelyén található, Kairó Nasr City kerületében. Számos forrás szerint gyakran több száz vagy több ezer ember áll sorban az épület előtt. Az érintettek arról is beszámoltak, hogy az épületbe való bejutás

¹³ FDD 2024.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ A Sky News kutatásáról bővebben lásd: VAN DER MERWE – SIMON 2024.

¹⁷ Ibid.

érdekében kénytelenek voltak 1000 dollár vissza nem térítendő letétet fizetni.¹⁸ Emellett a források arról tanúskodnak, hogy az Egyiptomba állítólag átjutott több mint 100 000 ember nem kis része a Hala segítségét vette igénybe.¹⁹

Egyiptom és Izrael nagyon szorosan együttműködik abban, hogy ki léphet ki az átkelőn keresztül. Éppen emiatt az ügyszög közel álló források szerint a Hala listái izraeli ellenőrzésen esnek át, habár ez utóbbit sosem erősítették meg hivatalosan.

AZ IZRAELIEK ELVÁNDORLÁSA

Elemzésünkben célunk annak bemutatása, hogy nem csak a konfliktusokkal sújtott arab országok polgárai körében jellemző az elvándorlás jelensége. Az izraeli Központi Statisztikai Hivatal (CBS) adatai szerint 2022-ben és 2023 első felében meredeken emelkedett az országot végleg elhagyó izraeliek száma. Ennek egyik oka a kormány igazságügyi átalakítási terve, amely széles körű felháborodást váltott ki a lakosság körében, és országos demonstrációkat idézett elő.²⁰

A jelentés szerint 2021-ben mintegy 31 000 izraeli hagyta el az országot (szemben a 29 000 visszatérővel). Ugyanebben az összefüggésben 2022-ben 38 000-en (23 000 visszatérővel), míg 2023-ban 55 300-an költöztek külföldre (27 000 visszatérővel), ami több mint 50%-os emelkedést jelent. Az adatok nem fedik le a Hamász 2023. október 7-i támadása és az azt követő, még mindig tartó gázai háború óta eltelt időszakot.²¹

Matan Hodorov izraeli újságíró rámutat arra, hogy az adatok szerint több házas, valamint iskolázott izraeli hagyja el az országot. „Ez egy kezdeti megerősítése annak a középosztálybeli fiatalok körében uralkodó érzésnek, hogy körülöttünk sokan elmennek” – írja, hozzátéve, hogy „ha a távozók közül sokan orvosok, kutatók, programozók, mérnökök stb., akkor a GDP csökkenése és az adóbevételek hiánya különösen jelentős lesz. Itt hiányoznak további adatok a pontos helyzetképhez.”²²

A háború előtti hónapokban egyre több izraeli vándorolt külföldre. A kormány igazságügyi átalakítási terve elleni tömeges tiltakozások közepette, 2023 júniusában-szeptemberében 2022-höz képest 51%-kal többen hagyták el az országot.²³

Izrael kritikusai azzal érvelnek, hogy a cionizmus által radikalizálódott zsidók a bibliai prófécia beteljesüléseként költöznek Izraelbe, de a konfliktusok idején hajlamosak elhagyni azt, különösen azok, akik második útlevéllel is rendelkeznek. A Times of Israelben megjelent adatok szerint 2023. október 7-ét követően 285%-kal nőtt az országot végleg

¹⁸ Ibid.

¹⁹ LEMMI – PAGANI 2024.

²⁰ TIMES OF ISRAEL 2024.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

²³ MEM 2024.

elhagyó izraeliek száma. A Központi Statisztikai Hivatal (CBS) adatai példátlan növekedést jeleznek 2023 októberében 2022 azonos időszakához képest.²⁴

Ezenfelül az izraeliek kivándorlásáról szóló legújabb jelentések közlik a 2023. október 7-i támadás után két hónappal kibocsájtott adatokat, amelyek szerint közel félmillió ember hagyta el Izraelt.²⁵ Emellett jelentős csökkenés mutatkozik az Izraelbe érkező zsidó bevándorlók számában is. A Héber Egyetem a Cionista Világszervezet kezdeményezésére 2024 márciusában, a külföldön élő izraeliek körében végzett felmérésből kiderült, hogy 80%-uk nem szándékozik visszatérni Izraelbe. A CBS adatai azt sugallják, hogy azon izraeliek közül sokan, akik második otthonnal rendelkeznek külföldön, a kiélezett konfliktusok idején úgy döntenek, hogy emigrálnak biztonságot és stabilitást keresve. Ez a tendencia éles ellentétben áll a cionizmus elképzelésével, miszerint Izrael a zsidók végső otthona.²⁶

ELVÁNDORLÁS LIBANONBÓL

A második nagy szegmenst a libanoniak alkotják. Az Izrael és a Hezbollah közötti ellenségeskedés 2024 szeptembere óta tartó eszkalációja, valamint az Izrael által Libanon-szerte végrehajtott civil területek bombázása mélyreható humanitárius katasztrófát robbantott ki. A több mint 1 millió ember – köztük libanoni állampolgárok, külföldi munkavállalók, valamint szíriai és palesztin menekültek – tömeges kitelepítése válságot idézett elő Libanonban. Az országon belül lakóhelyüket elhagyni kényszerült emberek közül sokan Szíriába költöznek. Becslések szerint 400 000²⁷ libanoni és szíriai polgár menekült Szíriába túlszűfolt határátkelőkön keresztül. Ebből az ENSZ becslése szerint 306 000 szíriai állampolgár, akiknek kétharmada kiskorú.²⁸

A szíriai polgárháború 2011-es kitörésével Libanonon megnyitotta kapuit a szíriai menekültek előtt.²⁹ Az erőszak, a gazdasági nehézségek, és részben az államvákuum³⁰ okozta problémák miatt 2015-re egymillió szíriai menekült Libanonba, majd ez a szám nem hivatalosan kétmillióra nőtt.³¹

Annak ellenére, hogy Libanon egyike annak a 44 országnak, amely soha nem írta alá az 1951-es menekültügyi egyezményt, nagy számban fogad be menekültet. Ettől függetlenül formálisan nem ismeri el a menekültstátuszt, ami az ország számára nagyobb ellenőrzést biztosít a menekültpolitikája felett. Míg Libanon humanitárius támogatást kap az ENSZ

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

²⁷ Az Al Jazeera szerint több ezer libanoni tért vissza a hazájába a tűzszüneti megállapodást követően. Lásd: AL JAZEERA 2024.

²⁸ INFO MIGRANTS ARABIC 2024.

²⁹ A szíriaiak a környező országokon túl, több más kontinensre is vándoroltak, és a nyugat-balkáni migrációs útvonalon is tömegek haladtak keresztül. Erről bővebben lásd: KOVÁCS – PÁRDU CZ 2022; PÉNZVÁLTÓ 2022; TÓTH 2022.

³⁰ Erről bővebben lásd: CSICSMANN, 2023, 246.

³¹ DIAB 2024; SAYFO 2022.

menekültügyi szervezetétől, a menekültek jogi státusza továbbra is bizonytalan, ugyanis korlátozott jogokkal bírnak.³²

Az Izrael-Hezbollah konfliktus legutóbbi eszkalációjával viszont a libanoni állampolgárok, elsősorban a Hezbollah dél-libanoni fellegvéraiból és a Bekaa-völgyből, Szíriában keresnek menedéket, egy olyan országban, amely még mindig gazdasági összeomlással, erőszakkal és belső viszályokkal küszködik. Míg a libanoni területen a konfliktus több mint egy éve tart, a Szíriába irányuló migráció csak 2024 szeptemberének végén élénkült meg, amióta az emberek egyre kétségbeesettebben keresik a menekülési útvonalakat.

KIVÁNDORLÁS AZ IDF KORLÁTOZOTT SZÁRAZFÖLDI LIBANONI HADMŰVELETÉT MEGELŐZŐEN

Az Arab Barométer 2400 libanoni állampolgárt kérdezett meg 2024 februárja és áprilisa között, aminek köszönhetően fény derülhetett a libanoni emberek migrációs preferenciáira. Ez a felmérés³³ pillanatképet ad arról, hogy a jelenlegi gazdasági, politikai és biztonsági kihívások – köztük az Izrael és a Hezbollah között fokozódó feszültség – hogyan alakítják ezeket a migrációs törekvéseket.

A felmérés során a libanoni állampolgárok 38%-a fejezte ki azon vágyát, hogy elhagyja országát. Továbbá kiderült, hogy a fiatalok hajlamosabbak a kivándorlásra. A 18 és 29 év közöttiek több mint fele (58%) elvándorolna, ami kétszer annyi, mint a 30 éves vagy annál idősebb korosztályok aránya (29%). Hasonlóképpen, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők motiváltabbak az ország elhagyását illetően, mint alacsonyabb végzettségű honfitársaik (46% vs. 33%).

A vizsgált intervallumban a Libanonból való kivándorlás fő oka a gazdasági feltételek folyamatos romlása volt. Tekintettel arra, hogy gyakorlatilag egyetlen libanoninak sincs pozitív megítélése országa gazdaságáról, és nem is számít annak javulására, így nem meglepő, hogy az Arab Barométer válaszadóinak nagyjából 72%-a a gazdasági feltételeket nevezi meg a távozása elsődleges indítékának. Emellett a biztonsági és politikai kérdések is egyre jelentősebb tényezőkké válnak a migrációt fontolgatók számára. A biztonsági helyzet romlása a második leggyakrabban említett migrációt kiváltó faktor és a vizsgált intervallumban a potenciális migránsok 27%-ának jelentett motivációt, ami 14 százalékpontos növekedés a 2022-es 13%-hoz képest.³⁴

Ezenfelül még érdemes megemlíteni, hogy a libanoniakat egyre inkább motiválja, hogy jobb, lehetőleg külföldi oktatási lehetőséghez jussanak. Az adatok azt mutatják, hogy 21%-uk fejezte ki azon szándékát, hogy el kívánja hagyni a libanoni oktatási rendszert, ami érdemi növekedés a 2022-es 14%-hoz képest.

³² Ibid.

³³ A továbbiakban közölt libanoniakra vonatkozó százalékos adatok forrása: ARAB BAROMETER 2024.

³⁴ A százalékok összege nem 100%, mert a válaszadók több okot is megjelölhettek.

A folyamatos gazdasági, politikai és biztonsági kihívások ellenére a potenciális libanoni migránsok mindössze 17%-a nyilatkozott úgy, hogy megfelelő dokumentumok nélkül is elhagyná országát, ami a legalacsonyabb arány a 2023–2024-es időszakban vizsgált MENA-országok között.

A libanoniak körében Kanada a legkedveltebb úti cél, ugyanis a válaszadók 32%-a jelölte meg az észak-amerikai országot az első helyen. A második helyen Németország áll 28, míg a harmadikon Franciaország 25%-kal. Ausztrália a negyedik a sorban 24, míg az Egyesült Államok az ötödik 21%-kal. Az Öböl-térségben Katar vezet 21%-kal, amelyet az Egyesült Arab Emírségek 16, míg Szaúd-Arábia 12%-kal követ.

1. Táblázat: libanoniak elvándorlása az elmúlt években:³⁵

Év	Az elvándoroltak száma (fő)	Százalékos növekedés (%)
2019	8508	89,36
2020	12 523	47,19
2021	16 538	24,28
2022	20 553	24,28
2023	24 658	19,53

KONKLÚZIÓ

A közel-keleti háborús konfliktusok által kiváltott kényszmigrációs folyamatok rávilágítanak a térség szociális sérülékenységére, valamint az erőszak örvényéből való kitörés nehézségeire. A tanulmányban vizsgált történések – a gázai palesztinok Egyiptomba való menekülése, a Hezbollah és Izrael közötti konfliktus okán bekövetkezett elvándorlás, valamint az izraeli lakosság egy részének emigrációja – mind különféle módokon példázzák, hogy e mozgások nem csupán közvetlen válaszok a jelenlegi válságokra, hanem az erőszak és bizonytalanság állandósulásának következményei is.

A régió jövője szempontjából kulcsfontosságú, hogy a kényszerű elvándorlás által érintett egyéneknek és közösségeknek legyen lehetőségük visszatérni, újjáépíteni életüket és helyi társadalmukat. Ez azonban feltételezi a politikai stabilitás és biztonság helyreállítását, amely egyelőre elérhetetlennek tűnik. Az érintett nemzetek megosztottsága, valamint a regionális szinten fennálló hatalmi konfliktusok tovább bonyolítják a helyzetet, így a migrációs folyamatok még hosszú ideig meghatározó szerepet játszanak a régióban.

³⁵ MACTROTRENDS 2024.

Mindemellett a fogadó országok is komoly kihívásokkal néznek szembe, hiszen a nagyszámú menekült ellátása és integrálása gazdasági, társadalmi és biztonsági kérdéseket is felvet. Az állandó menedék hiánya, valamint az újabb konfliktusok kirobbanásának kockázata csak tovább erősíti azt az ördögi kört, amely a térséget saját belső erőszakspiráljába zárja. Az érintett nemzetek és a nemzetközi közösség közös érdeke, hogy a régió biztonságának előmozdítása révén lehetővé tegyék a háború sújtotta közösségek számára egy stabilabb jövő megteremtését.

IRODALOMJEGYZÉK

- AL JAZEERA (2024): *Thousands returning home to south Lebanon after Israel-Hezbollah ceasefire*. Al Jazeera, 2024. november 27. Forrás: <https://www.aljazeera.com/gallery/2024/11/27/thousands-returning-home-to-south-lebanon-after-israel-hezbollah-ceasefire> (Megtekintve: 2024.12.09.)
- ARAB BAROMETER (2024): *Lebanon Migration Insights: 2024 Public Opinion Factsheet*. Arab Barometer, 2024. augusztus 20. Forrás: <https://www.arabbarometer.org/2024/08/lebanon-migration-insights-2024-public-opinion-factsheet/> (Megtekintve: 2024.11.05.)
- CSICSMANN, László (2023): *Az átalakuló világregend és a Közel-Kelet*. In: VÖRÖS, Zoltán – TARRÓSY, István (szerk.): *Átalakuló világregend – Az unipoláris pillanat vége?* Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó. 235-260.
- DEZSŐ, Tamás (2023): *Az Óvilág geostratégiája: Európa elszigetelődése*. *Horizont* 2023/17. Migrációkutató Intézet. Forrás: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2023/12/20231206_HORIZONT_2023_17_dezso_tamas_az_o_vilag_geostrategiaja_europa_elszigetelodese.pdf (Megtekintve: 2024.11.10.)
- DIAB, Jasmin Lilian (2024): *Bouncing between war-torn countries: Displacement in Lebanon and Syria highlights cyclical nature of cross-border refuge*. *The Conversation*, 2024. október 16. Forrás: <https://theconversation.com/bouncing-between-war-torn-countries-displacement-in-lebanon-and-syria-highlights-cyclical-nature-of-cross-border-refuge-241168> (Megtekintve: 2024.11.05.)
- FDD (2024): *Egyptian Firm Linked to Government Profits From Palestinians Leaving Gaza*. *Foundation for Defense of Democracies*, 2024. június 21. Forrás: <https://www.fdd.org/analysis/2024/06/21/egyptian-firm-linked-to-government-profits-from-palestinians-leaving-gaza/> (Megtekintve: 2024.11.05.)
- FRANCE24 (2024): *A year of war in Gaza: 100,000 Palestinians fled to Egypt*. France24, 2024. október 07. Forrás: <https://www.france24.com/en/video/20241007-a-year-of-war-in-gaza-100-000-palestinians-fled-to-egypt> (Megtekintve: 2024.11.02.)
- GUERGUES, Azza (2024): *How 100,000 Palestinians Are Surviving in Egypt Without Refugee Status*. *Foreign Policy*, 2024. augusztus 14. Forrás: <https://foreignpolicy.com/2024/08/15/gaza-palestinians-fleeing-egypt-refugees-rafah-crossing-israel-war/> (Megtekintve: 2024.11.03.)
- HAGAG, Moataz – HOSNY, Mostafa (2024): *Palestinian patients in Egyptian hospitals: Prisoners without treatment*. *Madamasr*, 2024. június 25. Forrás: <https://www.madamasr.com/en/2024/06/25/feature/politics/palestinian-patients-in-egyptian-hospitals-prisoners-without-treatment/> (Megtekintve: 2024.11.04.)

- INFO MIGRANTS ARABIC (2024): "اللاجئون السوريون الفارون من الحرب في لبنان يُعاملون "كمهاجرين" في بلادهم [A libanoni háború elől menekülő szíriai menekülteket „migránsokként” kezelik országukban]. Info Migrants, 2024. október 28. Forrás: <https://tinyurl.com/4uveprhh> (Megtekintve: 2024.11.02.)
- KÁROLYI, Lili (2023): *Janus arcú mediátor vagy elhivatott békítő?* Eurázsia Magazin, 2023. november 30. Forrás: <https://eurazsiamagazin.hu/janur-arcu-mediator-vagy-elhivatott-bekito> (Megtekintve: 2024.11.10.)
- KMECZKÓ, Sára (2023): *Izrael 9/11-e.* Eurázsia Magazin, 2023. november 30. Forrás: <https://eurazsiamagazin.hu/izrael-911-e> (Megtekintve: 2024.11.10.)
- KOVÁCS, Blanka – PÁRDU CZ, Árpád (2022): Régi probléma új köntösben? – A szerb migrációs politika. *Horizont* 2022/20. Migrációkutató Intézet. Forrás: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2022/08/20220802_HORIZONT_2022_20_kovacs_blanca_parducz_arpad_regi_problema_uj_kontosben_az_szerb_migracios_politika.pdf (Megtekintve: 2024.11.10.)
- LEMMI, Davide – PAGANI, Arianna (2024): *In Egypt, displaced Gazans organize in grassroots movements.* Al-Monitor, 2024. június 8. Forrás: <https://www.al-monitor.com/originals/2024/05/egypt-displaced-gazans-organize-grassroots-movements> (Megtekintve: 2024.12.09.)
- MACROTRENDS (2024): *Lebanon Net Migration Rate 1950-2024.* Forrás: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/LBN/lebanon/net-migration> (Megtekintve: 2024.11.04.)
- MARSAI, Viktor – N. RÓZSA, Erzsébet (2023): A Nílus partján minden csendes? – az egyiptomi migrációs és menekülthelyzet. *Horizont* 2023/18. Migrációkutató Intézet. Forrás: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2023/12/20231214_HORIZONT_2023_18_marsai_viktor_n_r_ozsa_erszebet_a_nilus_partjan_minden_csendes_az_egyiptomi_migracios_es_menekulthelyzet.pdf (Megtekintve: 2024.11.10.)
- MEM (2024): *285% spike in Israelis leaving country.* Middle East Monitor, 2024. július 29. Forrás: <https://www.middleeastmonitor.com/20240719-285-spike-in-israelis-leaving-country/> (Megtekintve: 2024.11.06.)
- MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET (2024): *Egyiptom nem kér a palesztinokból.* Fókuszpont elemzés. Forrás: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2024/09/20240902_MKI_fokuszpont_24_72_h.pdf (Megtekintve: 2024.11.03.)

- PÉNZVÁLTÓ, Nikolett (2022): A nyugat-balkáni útvonal – migrációs trendek magyar szemszögből. *Elemzések* 2022/12. Stratégiai Védelmi Kutatóintézet. Forrás: [https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2022_12_A_nyugat-balkani_migracios_utvonal-\(Penzvalto_N.\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2022_12_A_nyugat-balkani_migracios_utvonal-(Penzvalto_N.).pdf) (Megtekintve: 2024.11.10.)
- SAYFO, Omar (2022): Tripoli: a régi-új ugródeszka Európa felé. *Horizont* 2022/23. Migrációkutató Intézet. Forrás: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2022/10/20221003_HORIZONT_2022_23_sayfo_omar_tripoli_a_regi_uj_ugrodeszka_europa_fele.pdf (Megtekintve: 2024.11.10.)
- TIMES OF ISRAEL (2024): *Report: Sharp rise in Israelis leaving country permanently in 2022-2023 after repeat elections, judicial overhaul.* Times of Israel, 2024. szeptember 22. Forrás: https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/report-sharp-rise-in-israelis-leaving-country-permanently-in-2023-2024-after-gaza-war-judicial-overhaul/ (Megtekintve: 2024.11.01.)
- TÓTH, Klaudia (2022): Budapestről Belgrádig – egyetértési megállapodás az illegális bevándorlás megfékezéséért. *Gyorselemzések* 2022/19. Migrációkutató Intézet. Forrás: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2022/11/20221117_MKI_GYORSELEMZES_2022_19_toth_klaudia_budapesttol_belgradig_egyetertesi_megallapodas_az_illegalis_bevandorlas_megfekezeseert.pdf (Megtekintve: 2024.11.10.)
- VAN DER MERWE, Ben – SIMON, Michelle Inez (2024): *The price of freedom: The company making millions from Gaza's misery.* Sky News, 2024. március 01. Forrás: <https://news.sky.com/story/the-price-of-freedom-the-company-making-millions-from-gazas-misery-13081454> (Megtekintve: 2024.11.01.)

HORIZONT ELEMZÉSEK

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Györgyi Dominika Zita

Lektorálta: Dr. habil. Marsai Viktor

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Tárík Mészár, 2024

© Migrációkutató Intézet, 2024

ISSN 2677-1780